

*Наталія Муранова к. пед.
н.у доцент, ли Київ*

**Фактори вибору професії в процесі фізико-математичної підготовки старшокласників
в Інституті доуніверситетської підготовки (ІДП)**

Мотивація до фізико-математичної підготовки старшокласників визначає рівень спрямованості учнівської молоді до поглибленого фізико-математичного навчання. Відповідно, критеріями сформованості мотиваційного компоненту, як свідчить аналіз наукової літератури, є такі: рівень розвитку пізнавальних інтересів у галузі фізики і математики; спрямованість на оволодіння вищою технічною освітою; усвідомлення потреб та цілей фізико-математичної підготовки до навчання у технічному університеті; рівень сформованості мотивації досягнення у навчальній діяльності.

Розглядаючи мотивацію як сукупність спонукальних факторів, що визначають активність особистості (тобто всі мотиви, потреби, стимули, ситуативні чинники, які спонукають поведінку людини), нами визначено мотивацію до вивчення фізики і математики в процесі доуніверситетської підготовки старшокласників як систему факторів високої навчальної успішності старшокласників із зазначених предметів, опосередкованих впливом оточення учнів (батьками, учителями, системою середньої освіти, системою підготовчих курсів, тощо), що визначає успішний вступ до вищих навчальних закладів із провідною фізико-математичною або технічною підготовкою та подальшого навчання у ньому.

Значущою характеристикою мотивації до вивчення певних дисциплін, встановленою А. І. Божович, вважаємо емпірично доведену впевненість старшокласників у необхідності підкорення своїх інтересів і здібностей раціональному вибору професії (алегорією може слугувати весілля з розрахунку, а не з любові).

Складність вивчення проблеми мотивації до фізико-математичної підготовки в ІДП, з боку старшокласників, визначається відсутністю досліджень, що підтвердили б зв'язок між здібностями учнів та їх навчальною успішністю. Зокрема, основною причиною низької Успішності учнів із високим рівнем ГС> вчені визначають відсутність у них навчальної Мотивації. Водночас проведений В. М. Дружиніним аналіз взаємозв'язку успішності навчання

та рівня інтелекту дозволяє визначити такі особливості досягнень школярів із математики і фізики: успішне вивчення дисциплін фізико-математичного циклу позитивно корелює з розвитком формального, просторового і вербального інтелектуальних діапазонів.

Визначальними факторами вибору професії при цьому виступають стать і соціальне становище, батьківські установки, Я-концепція, індивідуальні особливості та практичні міркування. Нами було розроблено опитувальник для старшокласників, з метою визначення впливу представлених факторів на вибір напрямку професійної підготовки. Розглянемо отримані результати опитування та проаналізуємо питому вагу їх впливу на сучасних у країнських абітурієнтів.

Участь у опитуванні взяли 426 старшокласників — слухачі підготовчих курсів 1ДГІ Національного авіаційного університету та учні Авіакосмічного ліцею м. Києва.

У літературі існують дані щодо зростання кількості обраних напрямів професійної підготовки залежно від віку учнів старшої школи: так, якщо у восьмих-дев'ятих класах лише чверть учнів можуть визначити свій подальший професійний вибір, то в 10-х класах їх кількість становить вже половину, а в

11-х класах — 84% школярів.

Проведене нами дослідження учнів, які мають профільну підготовку (доуніверситетську освіту), підтвердило представлену тенденцію. Як засвідчило наше дослідження, упевнено обрали майбутню професію 33,5% респондентів; більше половини старшокласників (54%) схиляються до вибору певної професії. Отримані дані свідчать про сприяння доуніверситетської освіти і профорієнтаційної роботи усвідомленому вибору старшокласниками майбутньої професійної діяльності.

Найбільша кількість опитаних випускників — 35% — основним напрямом подальшої професійної підготовки обрали природничі та точні науки, як-от: математика, інформатика, фізика, хімія, біологія, географія. Ми пов'язуємо отримані дані з активною технологізацією сучасного суспільства і, відповідно, із зростанням інтересу до високотехнічних спеціальностей. По 16% виборів отримали такі напрями підготовки, як соціально-політичний (економіка, соціологія, право, психологія, історія) і сфера бізнесу та менеджменту. На нашу думку, представлені сфери професійної підготовки посідають друге місце внаслідок їх популяризації у ЗМІ через представлення історій успіху. Одними з найменш затребуваних спеціальностей залишаються такі, які не дозволяють отримувати значний матеріальний прибуток, зокрема гуманітарні дисципліни (філософія, філологія, релігієзнавство, педагогіка), а також інженерні та військові спеціальності.

Таким чином, проведений аналіз відповідей старшокласників свідчить про перевагу у виборі професії економічних міркувань та мотивів престижу, без урахування особистісних здібностей та можливостей.